

Inleiding

Nederland is een belangrijk distributieland. De Rotterdamse Haven en Schiphol zijn belangrijke pijlers van onze transitoeconomie. Ook de georganiseerde criminaliteit in Nederland heeft een sterk transit karakter. Criminele groepen maken gebruik van de infrastructurele voorzieningen. In het onlangs verschenen rapport over georganiseerde criminaliteit in Nederland (Kleemans, e.a., 2002) wordt geconcludeerd dat met name de zeehavens veel gelegenheid bieden voor het in en uit smokkelen van verboden waar. Zoveel gelegenheid zelfs dat het niet noodzakelijk is om door corruptie douanetoezicht te omzeilen. Ook Zaitch stelt in deze CIROC-nieuwsbrief op basis van gesprekken met cocaïne smokkelaars hoe aantrekkelijk Nederland als doorvoerhaven van drugs is.

Is criminaliteit te prijs die wij moeten betalen voor het economisch belang? Wanneer toezicht wordt versterkt zal dit al gauw ten koste gaan van economische belangen. Dit is een van de belangrijkste dilemma's in de rechtshandhaving. Maar er is nog een dilemma, een wreder dilemma, en dat dilemma manifesteert zich bij het uitoefenen van toezicht op mensensmokkel. Naar mate het toezicht zal verscherpen zal mensensmokkel onder mensonwaardige omstandigheden plaatsvinden. Naar mate mensensmokkelaars over betere valse identiteitspapieren beschikken zal men gemakkelijker van de normale voorzieningen van onze infrastructuur gebruik kunnen maken. Aan de organisatie van Chinese mensensmokkel wordt hieronder aandacht besteed door Staring. Verder vindt u de gebruikelijke boeksignalementen en nieuwsberichten uit het buitenland.

Prof. Dr. Henk van de Bunt

Analyse

Colombiaanse cocaïnesmokkelaars en de Rotterdamse haven

Dr. Damián Zaitch

Inleiding

De Rotterdamse haven functioneert al jaren als een belangrijke toegangspoort voor cocaïne transporten uit Zuid Amerika (Fijnaut et al. 1996; DIC 2000; Prisma Team 2002). Colombiaanse drugshandelaren organiseren in belangrijke mate de import van grote hoeveelheden cocaïne in Nederland (Zaitch 2002a). Wat maakt Rotterdam als toegangspoort voor de Europese cocaïne markt zo aantrekkelijk voor Colombiaanse smokkelaars? Ik zal deze vraag beantwoorden op basis van een analyse van hun opvattingen over Nederland en de Rotterdamse haven in het bijzonder. Ik baseer mij op interviews en gesprekken die werden verzameld in het kader van een langdurige etnografisch onderzoek naar Colombianen die actief betrokken waren (en zijn) bij de cocaïnehandel in Nederland en, meer specifiek, rond de Rotterdamse haven (Zaitch 2002a en 2002b).

Verskillende drugshandelaren

We kunnen drie groepen Colombiaanse handelaren onderscheiden op basis van de risico's die ze lopen en de hulpbronnen die tot hun beschikking staan: 'cut out' drugsondernemers, 'hands on' drugsondernemers, en werknemers of hulpjes.

Een eerste groep van 'cut out', vermogend cocaïne exporteurs zijn de mensen die de kernbeslissingen nemen op het terrein van de drugstransporten waar-

Inhoud

- ◆ Inleiding
- ◆ Analyse:
 - Colombiaanse cocaïnesmokkelaars en de Rotterdamse haven
 - Chinese mensensmokkel organisaties
 - Al-Qaeda, terrorisme en moslimrebellens in zuidoost Azië
- ◆ Boeken en onderzoek in het buitenland
- ◆ Internationaal nieuws over georganiseerde criminaliteit
 - Georganiseerde misdaad en Israëlische politiek
 - Thailand sluit grens met Birma wegens drugshandel
- ◆ Colofon

onder de logistiek en de keuze voor bestemmingslanden. Zij reizen niet naar Rotterdam of Nederland en beschikken over voldoende financiële middelen om anderen in te huren en hen de riskantere taken te laten uitvoeren. Ook zijn zij in staat om de financiële risico's af te dekken als transacties of drugstransporten mislukken.

Een tweede groep van drugssmokkelaars die we onderscheiden kunnen we het best karakteriseren als 'hands on', onvermogen exporteurs, importeurs en distributeurs. Deze risico nemende ondernemers ontbreekt het aan voldoende kapitaal of contacten om zich afdoende van alle mogelijke gevaren af te kunnen schermen. Zij opereren al dan niet tijdelijk in Nederland en nemen daar ook hun beslissingen, maar zijn wel in staat om de risico's die met hun activiteiten samenhangen, bij hun kwetsbare werknemers of ondergeschikten neer te leggen. In vergelijking met de eerste groep verkeren zij vaak in de onmiddellijke nabijheid van cocaïne transporten waardoor zij in moeilijkheden kunnen raken als een bepaald transport wordt 'stukgemaakt' door de politie.

Als laatste kunnen we de risicodragende werknemers onderscheiden: de loopjongens, de koeriers en de zogenaamde pakezels. Het betreft werknemers die in principe vervangbaar zijn, de meest risicovolle taken op zich nemen, waaronder het smokkelen, het lossen en verbergen van ladingen, of de financiële afhandeling in Nederland. Zij verkeren niet in de positie om cruciale beslissingen, bijvoorbeeld wat de bestemming betreft, te nemen. Zij lopen grote persoonlijke risico's en kunnen zich geen fouten of vergissingen permitteren. Zij zijn afhankelijk van anderen, vaak verkeerd of gebrekkig geïnformeerd en moeten in hun handelen voortdurend improviseren met alle risico's van dien.

De onderwerpen

In de gesprekken over de Rotterdamse haven refereren Colombiaanse cocaïne handelaren aan drie belangrijke thema's: economische infrastructuur, sociaal kapitaal, en als laatste strategische - en tactische opsporingsrisico's. Deze laatste twee verwijzen naar de activiteiten van opsporingsdiensten. Drugshandelaren maken een onderscheid tussen strategische en tactische risico's. Strategische risico's verwijzen naar persoonlijke en financiële risico's van de eerste twee groepen: de drugshandelaren en planners. Tactische risico's zijn de risico's voor de drugs en de helpers/werknemers (Dorn et al. 1998).

Onder de eerste categorie vallen zaken als transport en communicatie, het handelsverkeer van legale goederen, import-export arrangementen en, tot slot, de zakelijke omgeving en mentaliteit rond het havengebied. Informanten spraken eveneens over het belang van sociaal kapitaal: de lokale aanwezigheid van partners, cliënten en werknemers, Nederland als een internationaal ontmoetingspunt, de contacten met cocaïne importeurs en distributeurs in de nabijheid van 'losplekken' en de toegang tot gecorrumpeerde ambtenaren en werknemers in de haven. Samenvattend gaat het

vooral om onderwerpen die samenhangen met de toegang tot de juiste contacten. Tot slot gaven informanten hun beelden over de werkwijze van de politie, de douane en grenscontrole in het havengebied, de omstandigheden in Nederlandse gevangenissen, het sociale klimaat, het geweldsniveau binnen het 'circuit', en de witwas mogelijkheden.

Logistiek paradijs

Vrijwel alle drugshandelaren geven aan dat het grote volume van de haven een belangrijke rol heeft gespeeld om voor Rotterdam te kiezen. Veel drugshandelaren wijzen erop dat grotere settings met veel en een grote diversiteit aan handelsverkeer het risico tot onderschepping van de transporten verkleinen omdat de illegale handelswaar eenvoudiger te verbergen is. In Colombia is de Rotterdamse haven bij velen bekend. Cocaïne-importeurs verwezen bovendien naar de geringe risico's die samengaan met het containervervoer. Veel respondenten maakten opmerkingen over de uitstekende transportmogelijkheden en de communicatie-infrastructuur in Nederland. Colombiaanse importeurs noemden met name de korte afstanden, de goede verbindingen via het spoor of over de weg, en het gemak waarmee mobiele telefoons gekocht kunnen worden en 'later in de gracht kunnen worden gegooit'. Aangezien vanuit de meeste binnengesmokkelde cocaïne niet in Rotterdam blijft, maar verder wordt gedistribueerd, is een goed ontwikkelde infrastructuur belangrijk voor de drugshandelaren. Het is eigenlijk dezelfde infrastructuur dat ook legale ondernemers gebruiken en op prijs stellen in de haven.

Aangezien Colombiaanse drugssmokkelaars zich met allerlei obstakels geconfronteerd zien om voor hun eigen import-export bruggenhoofden op te zetten – te zichtbaar en verdacht – vertrouwen ze vooral op het brede aanbod van lokaal gesitueerde bedrijven die actief zijn in het Rotterdamse havengebied. Gevestigde bonafide bedrijven zijn hierbij het aantrekkelijkst, meestal niet-Colombiaanse bedrijven die zich met hun handel op Zuid-Amerika richten. Soms bleek slechts een enkele werknemer of manager bij de smokkel betrokken en werd de operatie grotendeels uit het zicht van het bedrijf en zonder hun medeweten uitgevoerd. Soms ook werden kleine, armlastige en noodlijdende bedrijven benaderd en probeerde de drugsimporteur de eigenaars van het bedrijf te verleiden met het vooruitzicht van aanzienlijke winsten. Informanten vertelden ook over het gebruik van *forwarding* bedrijven, stuwadoors, bunkerservices, pakhuizen en magazijnen maar ook van auto- en truckverhuurbedrijven, containerverhuurders en herstellende even als hotels en internet cafés. De haven trekt echter niet alleen de grote kapitaalcrachtige spelers aan maar ook de meer armlastige exporteurs. Voor deze kleinere handelaren, die vooral in kleine hoeveelheden handelen en grotere risico's nemen, kan de Rotterdamse haven eveneens een goede omgeving voor hun handel vormen. Vooral als zij de cocaïne in of onder schepen verbergen.

Drugshandelaren die al langere tijd in Nederland verblijven, benadrukken de aanwezigheid van een sterke handelsgeest. Bijvoorbeeld, veel informanten herhaalden dat 'iedereen in Nederland' wil handelen op een of andere manier. Ten slotte blijken de financiële mogelijkheden en het bankwezen in Nederland ruimschoots aan de behoeften van de Colombianen te voldoen. Deze behoeften zijn eigenlijk heel eenvoudig en bestaan overigens voornamelijk uit het wisselen, het overboeken van geld naar Colombia en het smokkelen van cash.

In goed gezelschap

De beslissing om naar Rotterdam te komen blijkt voor veel Colombianen sterk gebaseerd te zijn op de aard van de contacten en sociale relaties die men in Nederland kan opbouwen. Sociale relaties zijn vaak even belangrijk als de logistieke variabelen, vooral voor 'hands on' ondernemers en hulpjes. In het algemeen blijken Colombianen positief te zijn over lokale contacten. Veel respondenten hadden een positieve waardering voor de internationale oriëntatie van Nederland. Nederland wordt gezien als een uitstekende plek om mensen uit verre landen te ontmoeten. Het internationale karakter van Nederland is vooral van belang bij het sluiten van handelsovereenkomsten met mensen uit verder weg gelegen gebieden. Hierbij blijkt Nederland dus de positie in te nemen van doorvoerland en marktcentrum voor de groothandel in cocaïne.

Informanten roemden ook de goede mogelijkheden die Nederland biedt om werknemers te rekruteren en goede zakenpartners te vinden. Veel respondenten beweerden dat de enige reden waarom zij, en ook anderen, hier actief waren geworden was gelegen in het feit dat ze een betrouwbaar zakencontact hadden in Nederland. Deze contacten variëren dan van familie of andere Colombianen tot lokale partners of andere buitenlandse groepen die hier actief zijn. De eigen etnische netwerken blijken voornamelijk te bestaan uit vervangbare en flexibele werknemers die inzetbaar zijn voor de meest risicovolle taken. Ze werken liever samen met lokale mensen en hun organisaties, die een sterkere verband hebben met lokale kopers. De Rotterdamse haven wordt door de handelaren dus niet louter als de toegangspoort gepercipieerd, maar meer in het algemeen als een sociale omgeving voor de handel in drugs met mensen die in de Randstad verblijven.

Hoewel het hebben van contacten met een corrupte ambtenaar door de Colombianen wordt beschouwd als een belangrijke factor die het succes van een operatie kan bevorderen, krijgen ze zelf naar eigen zeggen slechts zeer moeilijk toegang tot Nederlandse ambtenaren. Hierdoor blijft hun belangrijkste tactiek bestaan uit het ontwijken van controles. De Colombianen die beweerden in de haven 'iemand te hebben' bedoelden hiermee dat ze samenwerkten met een werknemer van bijvoorbeeld een transport- of vrachtdrijf.

Niets te vrezen: strategische risico's

Alle informanten in Colombia en in Nederland constateerden dat 'cut out' exporteurs niet in het havengebied verblijven of rondhangen. Zij beschouwen dit als te risicovol en bovendien onnodig. Hun positie brengt met zich mee dat zij werknemers, tussenpersonen of andere afgezanten op het havenpersoneel kunnen afsturen om voor hen te onderhandelen, de supervisie op de transporten te onderhouden en de meest gevaarlijke taken op zich te nemen. Zelfs de importeurs en exporteurs die dicht bij de actie staan, laten zich bij voorkeur niet in de Rotterdamse haven zien. De meeste drugshandelaren wijzen erop dat als zij letterlijk afstand tot de haven houden, zij erg weinig te vrezen hebben. Alle informanten die zich niet in het havengebied begaven, hadden geen of slechts in beperkte mate angst om door de politie gearresteerd te worden. Veel drugssmokkelaars leken zich meer zorgen te maken om onverwachte controles dan om diepgaand, langdurig opsporingsonderzoek. Sommigen beweerden dat de politie alleen ingreep als er geweld of grote hoeveelheden geld mee gemoeid waren. Anderen voelden zich veel slimmer dan de Nederlandse politie waarbij men steevast de opsporingscapaciteit van de politie bagatelliseerde.

Geen enkele informant, wellicht bemanningsleden uitgezonderd, vreesde de grenscontroles aangezien men Nederland niet via de haven binnenkwam. Colombianen blijken de lengte van de straffen in Nederland kort te vinden in vergelijking met de strafmaat in de Verenigde Staten en in de rest van Europa, vooral voor kleine handelaren en drugskoeriers. De informanten die vastzaten in de gevangenis benadrukten verder zonder uitzondering de relatief goede omstandigheden en voorzieningen in de Nederlandse gevangenissen. De gesprekken gaven echter geen aanleiding om te veronderstellen dat de (geringe) strafmaat van enige invloed was op de sleutelbeslissingen over drugsoperaties door de Rotterdamse haven. Cocaïne entrepreneurs lijken deze strategische risico's aan hun ondergeschikten over te dragen.

Hoewel er in Nederland een toenemende aandacht is voor het ontnemen van crimineel vermogen, betrekken de informanten de risico's die dit beleid met zich meebrengen niet serieus in hun overwegingen. Hoewel Colombiaanse dealers aangaven wel degelijk bang te zijn om hun geld te verliezen, blijkt deze angst niet veroorzaakt te worden door eventuele nieuwe maatregelen van de overheid, maar bovenal door concurrenten en dieven.

Veel te vrezen: tactische risico's

In tegenstelling tot de strategische risico's, die een onbelangrijke rol spelen in de Colombiaanse percepties over de Rotterdamse haven, zijn de tactische risico's beslissend in de uiteindelijke smokkelwijze, evenals de bergingswijze van de drugs en de transportarrangementen rond de haven. Het dagelijkse leven van kleine drugsondernemers en werknemers wordt ook gevormd door hun pogingen om arrestatie te voorkomen. De risiconemende handelaren maakten zich wel degelijk zorgen om controles van politie en douane, evenals de dreiging van gevangenisstraffen.

Onder de risiconemende drugsondernemers en hun werknemers overheerst een ambigue en paradoxaal gevoel ten opzichte van politie controles. Zij beweren zich niet bedreigd te voelen door politieonderzoek, of accepteren dit als een natuurlijk gegeven dat inherent is aan de illegale activiteiten die men ontplooit. Sommige informanten maakten duidelijk dat hun vrees zich veel meer richtte op de mogelijkheid om door mensen uit het criminele milieu vermoord of bestolen te worden.

Tegelijkertijd nemen drugsmokkelaars wel degelijk de nodige voorzorgsmaatregelen om opsporing te voorkomen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van 'veilige' telefoons, risicovolle plekken te mijden en door zich *low profile* te gedragen. Dergelijke maatregelen zijn er vooral op gericht om toevallige politiecontroles te voorkomen en niet zozeer om langdurig strategisch politieonderzoek te bemoeilijken.

De meeste informanten constateren eensluidend dat drugsladingen in containers de beste kans hebben om ongezien door de douanecontrole te komen. Een minderheid dacht dat het eenvoudiger was om de cocaïne met hulp van een bemanningslid Nederland binnen te smokkelen. De meeste smokkelaars hadden kennis van nieuwe technieken om verdachte containers te scannen, maar minimaliseerden de macht van de containerscan. Anderen erkenden dat de haven gevaarlijker werd met de komst van dergelijke scanners. Maar ook zij negeerden het aantal scanners, waar ze geïnstalleerd waren en hoe ze feitelijk werkten. Iedereen beschouwde de bergingsoperaties als de gevaarlijkste taak.

Tot slot plaatsten alle informanten een opmerking over het tolerante sociale klimaat in Nederland en met name in de grote steden. De tolerantie ten opzichte van afwijkend gedrag, de onverschilligheid waarmee op vreemde mensen en verdachte conversaties wordt gereageerd en de geringe mate waarin in Nederland gebruik wordt gemaakt van geweld binnen het 'circuit', maken het makkelijk om illegale activiteiten verborgen te houden.

Tot slot: waarom naar Rotterdam?

Colombiaanse cocaïne smokkelaars waarderen de Rotterdamse haven in het algemeen in positieve zin. De haven heeft wel een 'naam', maar zij zien geen echt verschil met de andere twee grote 'cocaïne' havens van de regio: Antwerpen en Amsterdam. De keuze voor een of de andere haven heeft puur te maken met de routing van de betreffende cargo's en containers van Zuid Amerika.

Hun opvattingen over specifieke zaken variëren echter al naar gelang de positie die zij in de business innemen en de mate van afscherming die ze genieten.

'Cut out' Colombiaanse exporteurs die zich niet naar Nederland begeven en kunnen investeren in grote cocaïne transporten benadrukken de logistieke en economische mogelijkheden naast het sociaal kapitaal in de Rotterdamse haven. Terwijl zij de persoonlijke risico's bij anderen leggen, zijn zij vooral geïnteresseerd in tactische opsporingsrisico's die samenhangen met het transport. Deze groep niet anders dan legale ondernemers naar de Rotterdamse haven.

Van de tweede groep van Colombiaanse smokkelaars, de exporteurs en importeurs die persoonlijke risico's nemen en naar Nederland komen, lijken de beslissingen vooral gebaseerd op logistieke overwegingen en op de beschikking over sociaal kapitaal. Aangezien zij niet in staat zijn risico's bij anderen te leggen, houden ze wel degelijk rekening met lokale drugsbestrijdingstrategieën en de mogelijke straffen. Deze smokkelaars ervaren de activiteiten van politie en douane in de haven als gevaarlijk (tactische risico's voor de drugs) maar voelen zij zich tegelijkertijd relatief veilig in Nederland.

De meeste risicodragende werknemers laten zich in hun activiteiten in de Rotterdamse haven bovenal leiden door overwegingen gerelateerd aan sociale contacten. Zij werken met en voor mensen die hen als tegenprestatie voor de (persoonlijke) risico's grote of kleine sommen geld bieden. Zij verkeren niet in de positie om enige inbreng in de bestemming te hebben of andere potentiële keuzes.

DIC (2000) *Maritieme smokkelmethoden*. Rotterdam: Douane Informatie Centrum.

Dorn, N. et al. (1998) Drugs importation and the bifurcation of risk, in: *British Journal of Criminology*, vol 38, No.4, Autumn 1998.

Fijnaut, C. et al. (1996) *Inzake Opsporing. Eindrapport Georganiseerde Criminaliteit in Nederland*. Den Haag: Sdu.

Prisma Team (2002) *Presentatie VU/CIROC Cocaïne Vandaag*. Amsterdam: VU

Zaitch, D. (2002a) *Trafficking Cocaine. Colombian Drug Entrepreneurs in the Netherlands*. The Hague: Kluwer Law International.

Zaitch, D. (2002b) From Cali to Rotterdam: Perceptions of Colombian cocaine traffickers on the Dutch port, in: *Crime, Law and Social Change*, vol. 38 (3):239-266, Oktober 2002.

Chinese mensensmokkel organisaties

Dr. Richard Staring

Ko-lin Chin is geen onbekende op het criminologische onderzoeksterrein. Na zijn belangrijke etnografische studie *Chinatown Gangs* (Oxford University Press, 1999) in de Verenigde Staten heeft hij zich in het bijzonder gericht op Chinese criminele groeperingen die zich bezig houden met de georganiseerde smokkel van Chinezen naar de VS. In het aanbevelenswaardige *Smuggled Chinese* (Temple University Press, 1999, met een voorwoord van Douglas S. Massey) geeft hij als een van de eersten inzage in de onbekende wereld van de georganiseerde mensensmokkelcriminaliteit. In deze studie baseert hij zich vooral op de getuigenissen van klanten van deze organisaties: de gesmokkelde illegale migranten - en slechts in beperkte mate op de smokkelaars zelf. Op basis van talloze interviews met deze direct betrokkenen en zijn etnografische veldwerk onder Chinezen in de VS en China komt hij tot een aantal interessante bevindingen in dit relatief nieuwe onderzoeksterrein van de georganiseerde misdaad voor criminologen en andere sociale wetenschappers die geïnteresseerd zijn in irreguliere migratiebewegingen.

In zijn laatste studie - met Sheldon Zang - staan de Chinese smokkelaars aan de basis van hun beschrijvingen over de organisatie en structuur van Chinese mensensmokkel organisaties. De auteurs hebben voor deze studie gesproken met negentig mensensmokkelaars uit New York, Los Angeles en Fuzhou (China), die allen op enigerlei wijze betrokken zijn bij de organisatie en het transport van Chinezen naar de Verenigde Staten. Zhang en Chin karakteriseren deze smokkelketens als gedecentraliseerde, kleine samenwerkingsverbanden waarbij de leden een grote diversiteit aan achtergronden bezitten. Alhoewel de activiteiten van deze smokkelorganisaties in hoge mate georganiseerd zijn, is de structuur van de organisatie veel minder georganiseerd. Hiermee sluiten de auteurs aan bij de eerdere bevindingen van Kleemans et al. die in hun georganiseerde misdaad monitor (1998, 2002) eveneens wezen op het ontbreken van de klassieke piramidale structuur van vele georganiseerde samenwerkingsverbanden in de Nederlandse context.

Zhang en Chin constateren dat de kernrelaties binnen deze samenwerkingsverbanden overwegend horizontaal zijn en de smokkelgroepen een ad-hoc samenstelling kennen. Het betreft bovenal burgers die hun familiale en andere contacten aanwenden om mensen wereldwijd te smokkelen. De auteurs vergelijken deze smokkelorganisaties met tijdelijke allianties die als enige gemeenschappelijkheid het smokkelen van mensen met financieel gewin als kenmerk hebben. De auteurs vinden bovendien geen aanwijzingen voor een sterke verbondenheid tussen deze mensensmokkelorganisaties (de zogenaamde Snakeheads) en de traditionele Chinese criminele organisaties als de Triades.

In een wereld van toenemende mobiliteit, groeiende sociaal-economische ongelijkheden en een in toenemende mate restrictief westers migratiebeleid, lijken criminele smokkelorganisaties een steeds belangrijkere stempel te gaan drukken op het grillige verloop van internationale migratiebewegingen. Sociaal-wetenschappelijke studies over georganiseerde criminaliteit die zich primair baseren op onderzoek van 'binnenuit' zijn schaars en de studie van Chin en Zang vormt dan ook een meer dan welkome aanvulling op het bestaande werk.

Chin, K. en S. Zang (2002), Entering the Dragon: Inside Chinese Human Smuggling Organizations, *Criminology*, 40 (4); pp. 737-767, 2002.

Al-Qaeda, terrorisme en moslimrebellen in zuidoost Azië

Dr. Richard Staring

De Nijmeegse hoogleraar economische antropologie Willem Wolters heeft een inzichtelijke en interessante bijdrage geschreven over de veronderstelde relatie tussen de al-Qaeda organisatie van Osama bin Laden en de verschillende groeperingen van moslimrebellen in de Filipijnen. In zijn artikel beschrijft hij nauwgezet de sociaal-politieke context van terroristische activiteiten in de zuidelijke Filipijnen. Hij gaat hierbij in het bijzonder in op de breed gedragen veronderstelling dat al-Qaeda over uitgebreide netwerken met lokaal geworven rekruten in deze regio beschikt; zogenaamde 'slapende cellen' die in afwachting van een bevel in staat zijn om aanslagen te plegen. In de ogen van de Verenigde Staten en de Filipijnse autoriteiten moeten alle terroristische activiteiten van de moslimrebellen in het licht van het internationale terrorisme geïnterpreteerd worden. Vanuit deze optiek hebben deze twee landen een samenwerkingsverband gesloten om de Abu Sayyaf groep en andere islamitische afscheidingsbewegingen als MILF en het MLNF te bestrijden. Dit betekent ondermeer dat op de Filipijnen gestationeerde Amerikaanse legereenheden militaire acties tegen de Abu Sayyaf groep uitvoeren. Wolters betoogt echter dat de relatie tussen de separatistische moslimbewegingen en al-Qaeda niet zo eenduidig ligt.

Sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw vechten moslimrebellen in de Mindanao en Sulu archipel een bloedige guerrilla oorlog tegen de politieke overheersing van het centrale bestuur uit Manilla en tegen de vestiging van Christenen afkomstig van andere eilanden. Deze rebel bewegingen worden echter verscheurd door etnische diversiteit en politieke geschillen. De auteur betoogt dat het nog steeds voortdurende proces van islamisering uit de jaren tachtig en negentig van de twintigste eeuw weliswaar heeft bijgedragen aan een toenemend religieus en politiek bewustzijn onder de moslimbevolking, maar daarentegen niet voor eenheid binnen de eigen geledingen heeft gezorgd.

Sinds het begin van de jaren negentig heeft de kleine, maar radicale islamitische beweging van Abu Sayyaf het gebied geterroriseerd door een reeks van moorden, ontvoeringen (onder andere op toeristen) en bomaanslagen te plegen. Het verhaal gaat dat deze situatie van fragmentatie, instabiliteit en sociaal-economische ellende een vruchtbare voedingsbodem voor de rekruteringsactiviteiten van internationale terroristische organisaties als al-Qaeda zou zijn. Relatief kleine allianties van voormalige guerrillastrijders, die een grote haat koesteren jegens het centrale gezag, zouden relatief eenvoudig tot participatie in lokale terroristische activiteiten verleid kunnen worden. Wolters beargumenteert echter dat deze action-sets of kleine bendes niet geschikt en in staat zijn om grootschalige terroristische operaties in de regio uit te voeren. De kenmerken van dergelijke 'slapende cellen' en de vaardigheden die hiermee samen gaan, zoals onderlinge relaties gebaseerd op vertrouwen, een onvoorwaardelijk engagement met het militant Islamisme, de kennis om te reizen en te organiseren, de mogelijkheid om hun criminele activiteiten af te schermen en de financiële middelen om het langdurig in stilte uit te kunnen houden, ontbreken veelal.

Wolters concludeert dan ook dat er naar alle waarschijnlijkheid maar weinig geschikte kandidaten in deze regio zijn, die aan deze specifieke eisen kunnen voldoen.

Wolters, W. (2002), Muslim rebel movements in the southern Philippines: recruitment area for al-Qaeda terrorists?, *Focaal – European Journal of Anthropology*, vol. 40, 2002: 149-162. Het bestand online als pdf bestand gedownload kan worden op het volgende adres:

<http://www.focaal.box.nl>

Boeken en onderzoek in het buitenland

Monsini, P. (2002) *Il Mercato delle Donne*. Prostituzione, tratta e sfruttamento. (De vrouwenmarkt. Prostitutie, handel en souteneurschap). Roma: Donzelli Editore.

Hoofdzakelijk gebaseerd op justitiële en politieke bronnen en onder auspiciën van UNICRI, beschrijft deze waardevolle studie de belangrijkste mechanismen achter vrouwenhandel naar Europa. Speciale aandacht wordt besteed aan de routes van Afrika (Nigeria) en de Balkan (Albanië) naar Italië. De specifieke criminogene aspecten van vrouwenhandel worden geanalyseerd in relatie tot beleid en sociaal-institutionele ontwikkelingen met betrekking tot dit onderwerp.

Thoumi, F. (2002) *El imperio de la droga. Narcotráfico, economía y sociedad en Los Andes* (Het Rijk van de Drugs. Drugshandel, economie en maatschappij in De Andes). Bogota: Planeta.

Dit is een essentieel werk voor criminologen en misdaadbestrijders die zijn geïnteresseerd in de laatste ontwikkelingen in de illegale drugsindustrie en de bestrijding ervan in Colombia, Peru en Bolivia, alsmede de impact hiervan op deze landen. De auteur gaat in op de competitieve voordelen van deze landen voor de productie en de export van verdovende middelen, alsmede de bestaande kloof tussen deze landen en de Verenigde Staten van Amerika waar het gaat om voorgesteld en uitgevoerd beleid.

Internationaal nieuws over georganiseerde criminaliteit

Georganiseerde misdaad en Israëlische politiek

De Israëlische premier Ariel Sharon is betrokken bij een schandaal dat betrekking heeft op georganiseerde misdaad, het kopen van stemmen en seks. Het schandaal begon toen Inbar Gavrielle, een onbekende 27-jarige serveerster een plaats op de lijst van de partij kreeg die haar een zetel in de Israëlische Knesset garandeerde. Haar vader is bekend als een van de 'Maffiabazen' van Israël, met een machtige positie in de gokindustrie. Ook een andere bekende crimineel, Mussa Alperon heeft een actieve rol gespeeld in de verkiezingscampagne van de Likod Partij door het kopen van stemmen en afpersing. Het werd bekend dat sommige kandidaten werden gevraagd tussen \$70,000 – \$200,000 te betalen om hun plaats in de Knesset te garanderen (Haáretz, 17 December, 2002).

Thailand sluit grens met Birma wegens drugshandel

De Thaise autoriteiten zijn van plan de grens met Birma (Myanmar) te sluiten in een uiterste poging de grootschalige invoer van methamphetamine te stoppen. Net over de grens wordt op grote schaal 'yaba' ('gekkempil') geproduceerd, waar in Thailand een enorme gebruikersmarkt voor is. Deze synthetische drug wordt ook in toenemende mate geëxporteerd naar andere delen van de wereld. Er zijn sterke aanwijzingen dat militaire autoriteiten in Birma de productie controleren. De productie en smokkel is in handen van minderheden die in het grensgebied leven.

Het nieuwe plan betekent verregaande maatregelen in het grensgebied van beide landen. Thaise grenspolitie en immigratiepolitie zullen samenwerken met het leger. 70% van de troepen van het derde legerkorps van Thailand zal worden gestationeerd in het gebied. Volgens de generaal van het legerkorps zullen dorpen in het grensgebied worden 'gereorganiseerd' en zullen dorpen worden getraind om de overheid te helpen de drugsmokkel te bestrijden. De activiteiten van het leger zullen zich concentreren op dorpen waarvan de leiders sterke banden hebben met de etnische minderheid van de Wa. De 'United Wa State Army' wordt ervan verdacht honderden miljoenen methamphetaminepillen over de grens te smokkelen. Er zouden nog steeds 55 door de UWSA gecontroleerde laboratoria aan de Birmese kant van het grensgebied zijn waar de pil wordt geproduceerd (The Bangkok Post, 6 maart 2003).

COLOFON

CIROC Vrije Universiteit Amsterdam
Kamer 5A-42, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam
email: ciroc@rechten.vu.nl tel: +31 (0) 20 444 6231
Directeur: prof. dr. H.G. van de Bunt
Redactie: dr. W. Huisman